

BULLETIN

Power, Politics & Policy

Vincit Omnia Veritas

No. 9, December 29, 2020

Editorial Board: Vlad Lupan, Victor Chirilă, Liubomir Chiriac, Veaceslav Berbeca, Sergiu Lipcean, Carolina Ungureanu, Eduard Țugui, Veaceslav Ioniță, Ion Tăbârtă, Mihai Țurcanu

VOTUL DIN DIASPORĂ CONTRIBUIE DECISIV LA CREȘTEREA RATEI PARTICIPĂRII LA ALEGERI A PERSOANELOR TINERE ȘI RELATIV TINERE

Mihai ȚURCANU

La alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 au participat 373 398 de persoane cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani (25,69% din totalul de 1 453 013 participanți pe teritoriul Republicii Moldova), la alegerile locale generale din octombrie-noiembrie 2019 această cifră a scăzut la 277 669 (sau 23,43% din totalul de 1 184 779), în timp ce la primul tur al ultimelor alegeri prezidențiale au participat 367 058 de tineri (sau 26,82% din totalul de 1 368 516), iar în turul al doilea – 469 603 de tineri, ceea ce reprezintă circa 28,46% din totalul 1 650 131 alegători. Astfel, este necesar de menționat, că ultimul rezultat a putut fi atins în primul rând datorită mobilizării tinerilor aflați peste hotarele Republicii Moldova.

Tendențe privind implicarea tinerilor în procesul electoral

Faptul că rata participării la vot a tinerilor moldoveni s-a aflat în scădere timp de mai mulți ani era evident din datele făcute publice pentru alegerile din 2016-2019 de către Comisia Electorală Centrală. Însă, acele date nu erau suficient de concludente pentru a ne putea forma un tablou exhaustiv al participării la vot a persoanelor cu vârsta de până la 35 de ani, adică a acelor persoane cu drept de vot care sunt tineri conform Legii cu privire la tineret 215/2016, de vreme ce CEC împarte alegătorii pe categoriile de vârstă 18-25, 26-40, 41-55 ani etc. Chiar și așa, în tabloul de ansamblu al statisticilor prezentate de CEC pentru acele alegeri era remarcabil faptul că la alegerile prezidențiale din 2016, din totalul de participanți la vot, 10,7% au fost tineri cu vârsta cuprinsă între 18 și 25 de ani, acest procent coborând la 8,5% la alegerile parlamentare din februarie 2019 și la doar 6,15% în cadrul alegerilor locale din octombrie anul trecut.

Întrucât respectivele cifre nu reprezintă decât indicii fragmentare și insuficiente pentru a înțelege felul în care problema participării tinerilor la alegeri a evoluat în ultimii ani, IDIS “Viitorul” a solicitat și a obținut de la CEC date suplimentare referitoare la ultimele trei scrutine electorale; datele obținute, completate și comparate cu alte date publice referitoare la ultimele alegeri, constituie un tablou statistic ce dezvăluie mai multe aspecte ale acestui subiect. Astfel, am putut determina, că la alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 au participat 373 398 de persoane cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani (25,69% din totalul de 1 453 013 participanți pe teritoriul R. Moldova¹), la alegerile locale generale din octombrie-noiembrie 2019 această cifră a scăzut la 277 669 (sau 23,43% din totalul de 1 184 779²), în timp ce la primul tur al ultimelor alegeri prezidențiale au participat 367 058 de tineri (sau 26,82% din totalul de 1 368 516), iar în turul al

¹ O limită a acestui text ține de faptul că CEC nu ne-a pus la dispoziție datele referitoare la tinerii alegători din diasporă pentru alegerile din februarie 2019: CEC către IDIS, nr. CEC-8/3184 din 28.10.2020.

² Ibidem.

doilea – 469 603 de tineri, ceea ce reprezintă ~ 28,46% din totalul 1 650 131 alegători³. Anticipând puțin, trebuie să spunem că ultimul rezultat a putut fi atins, în primul rând, datorită mobilizării tinerilor aflați peste hotarele Republicii Moldova. La cel de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale din 2020 au participat 130 947 de persoane de peste hotare cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani, ceea ce constituie aproape 28% din totalul tinerilor participanți. Această cifră o depășește cu mult și pe cea a participanților din circumscripția electorală municipală Chișinău, de 97 097 alegători. Remarcăm și faptul că numărul tinerilor alegători din Chișinău este în scădere față de cel de la alegerile parlamentare din 2019, la care au participat 125 836 tineri (sau 31,57% din totalul de 398 654 alegători pe circumscripție), dar în creștere față de cel de la alegerile locale generale din același an, la care au participat 62 268 tineri (sau 26,02% din totalul de 239 375 alegători). O altă evoluție pozitivă pe care o remarcăm ține de faptul că, în termeni relativi, rata celor mai tineri participanți la alegerile prezidențiale (turul II), în vârstă de 18-25 de ani (8,44%), a revenit la nivelul alegerilor parlamentare din 2019 (8,5%), după ce la ultimele alegeri locale aceasta atinsese un record negativ (6,15%).

Tabelul 1. Top cinci circumscripții electorale cu cea mai înaltă rată de participare a tinerilor

Circumscripția	Prezidențiale 2020, turul II	% din total participanți	Prezidențiale 2020, turul I	% din total alegători	Local generale 2019	% din total alegători	Parlamentare 2019	% din total alegători
Chișinău	97 097	27,69% din 350 587	79 363	27,03% din 293 562	62 268	26,02% din 239 375	125 836	31,57% din 398 654
UTAG	16 194	23,51% din 68 878	10 695	19,62% din 54 492	13 988	23,63% din 59 199	13 860	22,92% din 60 494
Bălți	12 591	25,19% din 49 968	12 461	26,48% din 47 050	8 759	23,44% din 37 368	11 938	24,75% din 48 236
Ialoveni	11 601	27,52% din 42 150	10 333	27,58% din 37 462	10 588	27,73% din 38 188	11 842	28,22% din 41 962
Ungheni	11 044	25,79% din 42 809	9 972	25,8% din 38 651	9 339	24,75% din 37 734	11 421	26,15% din 43 679

Tabelul 2. Top cinci circumscripții electorale cu cea mai scăzută rată de participare a tinerilor

Circumscripția	Prezidențiale 2020, turul II	% din total participanți	Prezidențiale 2020, turul I	% din total alegători	Local generale 2019	% din total alegători	Parlamentare 2019	% din total alegători
Basarabeasca	2 018	20,75% din 9 721	1 657	19,26% din 8 603	1 812	20,27% din 8 938	1 980	20,51% din 9 642
Dondușeni	3 157	18,56% din 17 008	2 865	18,85% din 15 198	3 374	19,56% din 17 252	3424	19,45% din 17 600
Șoldănești	3 361	21,64% din 15 531	3 088	21,46% din 14 381	3 505	21,63% din 16 196	3 729	21,99% din 16 958
Ocnița	3 796	18,07% din 21 004	3 368	17,64% din 19 092	3 880	19,01% din 20 411	4 199	19,65% din 21 366
Taraclia	3 830	21,15% din 18 107	2 904	18,96% din 15 316	2 860	19,40% din 14 744	3 895	22,03% din 17 677

³ CEC către IDIS, nr. CEC-8/3552 din 22.12.2020.

Rata creșterii participării tinerilor la vot se datorează în măsură hotărâtoare tinerilor din diasporă

Datele prezentate impun o serie de concluzii interesante. Observăm, în primul rând, o creștere a participării tinerilor la vot, atât în termeni absoluți, cât și relativi. În termeni relativi, creșterea nu este atât de semnificativă, fiind de doar 2,77%, dacă comparăm rata de participare a tinerilor de la alegerile parlamentare din 2019 și cele prezidențiale (turul II) din 2020. Acest spor de 2,77% trebuie, însă, înțeles în contextul unei creșteri generale a ratei de participare la vot a moldovenilor, de la [50,57% în februarie 2019](#) la [52,78% în noiembrie 2020](#). Privită sub acest unghi, creșterea participării tinerilor la vot se arată a fi mai semnificativă decât sporul de 2,77%, ar părea să sugere inițial, și, într-adevăr, situația devine cu totul alta dacă analizăm participarea tinerilor în termeni absoluți. În acest caz, remarcăm faptul că în turul II în 2020 au participat cu 96 105 mai mulți tineri sau cu 25,73% decât la alegerile parlamentare din 2019, ceea ce constituie un spor remarcabil. În pofida acestui rezultat, tinerii continuă să rămână în urmă față de media națională a participării. Conform [datelor Biroului Național de Statistică](#), populația stabilă (adică inclusiv diaspora) a R. Moldova cu vârsta de 18-35 ani a fost de 1 038 725 în 2019; din aceasta, reiese că cifra de 469 603 de participanți la turul doi al scrutinului din 2020 nu rezeșită decât 45,2% din totalul persoanelor din această categorie, ceea ce constituie semnificativ mai puțin decât media pe țară de 52,78%. Devine evident faptul că tinerii încă rămân în urmă la acest capitol.

În afară de aceasta, trebuie să remarcăm faptul că rata creșterii participării tinerilor la vot se datorează în măsură hotărâtoare tinerilor din diasporă. Dacă facem abstracție de votul celor de peste hotare, atunci vedem că din totalul de 1 390 973 de participanți pe teritoriul R. Moldova, doar 338 656 au fost tineri cu vârsta de 18-35 de ani, sau doar 24,34%, față de cele 28,46% pe care le avem mulțumită participării tinerilor din diasporă. Prin urmare, tinerii de peste hotare sunt responsabili de acumularea a peste 4 puncte procentuale în ce privește procentul participării tuturor tinerilor moldoveni la alegeri și, de fapt, aceasta explică cauza creșterii gradului de participare tinerilor la vot. Acest lucru nu este de mirare, dacă luăm în calcul faptul că în timp ce, după cum am văzut, pe teritoriul R. Moldova rata de participare a tinerilor este de 24,34%, atunci rata participării tinerilor moldoveni din diasporă este aproape dublă – 49,75% sau 130 947 alegători din totalul celor 263 177 participanți din diasporă.

Prima întrebare, foarte interesantă de altfel, care se impune referitor la această observație, ține de cauzele determinante ale respectivei participări masive a tinerilor de peste hotare. Un răspuns corespunzător, însă, ar depăși scopul și limitele acestei succinte cercetări. Putem presupune că la mijloc, probabil, se află un cumul de factori, de pildă corupția cu care este asociat în general numele lui Igor Dodon, riscul pronunțat că acesta din urmă să îndepărteze R. Moldova de UE, în care numeroși tineri moldoveni muncesc și locuiesc, [atitudinea sfidătoare](#) a lui I. Dodon față de diasporă după turul I (ceea ce ar putea explica, de pildă, faptul că la turul I au participat în diasporă doar 77 471 tineri cu vârsta 18-35 ani, în timp ce în turul doi – 130 947); este posibil, de asemenea, ca respectiva participare sporită a tinerilor moldoveni să se încadreze în tendința generală la nivelul Uniunii Europene a creșterii ratei de participare a tinerilor la vot: de exemplu, știm că rata generală de participare la vot a cetățenilor UE, care se află actualmente la cel mai înalt nivel din 1994 încoace (alegerile PE, 2019), nu ar fi putut fi atinsă fără creșterea semnificativă a participării la vot a persoanelor tinere și relativ tinere (cu 14% în rândul tinerilor sub 25 de ani și cu 12% – segmentul de alegători cu vârsta cuprinsă între 25 și 39 de ani).

Această atitudine optimistă și voluntară a tinerilor (inclusiv tinerilor moldoveni) de peste hotare contrastează atât puternic cu cea a tinerilor din R. Moldova, încât în mod inevitabil se impune cea de-a doua întrebare: de ce afișează tinerii moldoveni o astfel de atitudine? Și această întrebare nu poate fi abordată exhaustiv și serios în textul de față. Totuși și aici identificăm un cumul de factori, sau cauze, din care voi menționa două ce par a fi cele mai importante.

Prima este de natură obiectivă, și ține de eșecul sistemului de educație care ar trebuie să le poată explica tinerilor faptul că dreptul la vot, exercitat într-o manieră informată și conștientă, este cel mai eficient, corect și precis mecanism de dictare a cursului de evoluție a unei societăți de oameni liberi; este evident că școala din Republica Moldova nu reușește să facă pe înțelesul viitorilor alegători importanța mecanismului alegerilor, cauzele ce determină necesitatea sa, precum și consecințele pe care le are pentru societate subminarea prin absenteism a acestui mecanism esențial funcționării unei societăți democratice.

Cea de-a doua cauză are origini mai degrabă subiective, sau psihologice, și este ilustrată de atitudinea de neputință și resemnare caracteristică multor tineri, în raport cu problema participării lor la viața social-politică. Această atitudine este rezumată de numeroși tineri în părerea, că participarea lor la alegeri nu avea nici o importanță, votul neavând puterea de a schimba ceva. Situația respectivă pare să fie un caz clasic al manifestării fenomenului pe care psihologii americani l-au numit “neajutorarea învățată”, termen prin care desemnau comportamentul manifestat de subiecți în urma supunerii în mod repetat unor stimuli adversi, în afara controlului lor și imposibil de evitat, după care respectivii subiecți nu mai căutau să evite acești stimuli nici măcar atunci când apăreau alternative evidente în acest sens. În cazul tinerelor moldoveni, aceștia par să fie afectați de experiența generațiilor premergătoare, care au trăit în cadrul sistemului totalitar sovietic în care votul cetățenilor era într-adevăr parte a unui spectacol, dar și de experiența parțial învățată, parțial trăită, din ultimii treizeci de ani, perioadă în care așteptările alegătorilor au fost în mod repetat înșelate de toți cei pe care ei i-au ales să guverneze țara, iar aceste eșecuri repetate par să fi creat impresia irațională a unei situații fără ieșire.